

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2026 m. vasario 11 d.
(OR. en)

10576/25

Tarpinstitucinės bylos:
2025/0162 (NLE)
2025/0163 (NLE)

AELE 62
CH 28
MI 434

TEISĖS AKTAI IR KITI DOKUMENTAI

Dalykas: Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo, skirto ekonominiams ir socialiniams skirtumams Europos Sąjungoje mažinti

EUROPOS SAJUNGOS
IR ŠVEICARIJOS KONFEDERACIJOS
SUSITARIMAS
DĖL ŠVEICARIJOS REGULIARUS FINANSINIO ĮNAŠO,
SKIRTO EKONOMINIAMS IR SOCIALINIAMS SKIRTUMAMS
EUROPOS SAJUNGOJE MAŽINTI

EUROPOS SĄJUNGA (toliau – Sąjunga)

ir

ŠVEICARIJOS KONFEDERACIJA (toliau – Šveicarija),

toliau – Susitariančiosios Šalys,

ATSIŽVELGDAMOS į glaudžius Susitariančiųjų Šalių ryšius,

ATSIŽVELGDAMOS į tai, kad Susitariančiosios Šalys susitarė dėl plataus dvišalių susitarimų rinkinio, kurio tikslas – stabilizuoti ir plėtoti dvišalius santykius, be kita ko, Šveicarijos veikimą vidaus rinkoje;

ATSIŽVELGDAMOS į tai, kad svarbu imtis veiksmų, kuriais būtų padedama Sąjungoje mažinti ekonominius ir socialinius skirtumus ir kuriais turėtų būti siekiama skatinti nuolatinį ir subalansuotą Sąjungos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos ekonominių ir socialinių santykių stiprinimą, kartu sprendžiant svarbias bendras problemas;

ATSIŽVELGDAMOS į tai, kad Šveicarijos ir valstybių partnerių bendradarbiavimas Šveicarijai reguliariai mokant finansinį įnašą yra grindžiamas vadovaujantis bendromis vertybėmis, gero valdymo principais ir bendru įsipareigojimu visiškai netoleruoti korupcijos,

SUSITARĖ:

I DALIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1 STRAIPSNIS

Tikslai

Atsižvelgdamos į platų dvišalį rinkinį, Susitariančiosios Šalys turi bendrą tikslą padėti Sąjungoje mažinti ekonominius ir socialinius skirtumus. Todėl Šveicarijos reguliarium finansiniu įnašu siekiama skatinti nuolatinį ir subalansuotą Sąjungos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos ekonominių ir socialinių santykių stiprinimą, kartu sprendžiant svarbias bendras problemas.

2 STRAIPSNIS

Dalykas

1. Šiuo Susitarimu nustatomas Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo, skirto 1 straipsnyje nustatytiems tikslams pasiekti, teisinis pagrindas.
2. Šveicarijos reguliaraus finansinis įnašas papildo Sąjungos ir jos valstybių narių sanglaudos srities priemones ir atsaką sprendžiant svarbias bendras problemas.

3 STRAIPSNIS

Terminų apibrėžtys

Šiame Susitarime vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) dokumentų sąrašas – toliau išvardyti dokumentai:
 - i) 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge sudarytas Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl laisvo asmenų judėjimo;
 - ii) 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge sudarytas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto;
 - iii) 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge sudarytas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais;
 - iv) 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge sudarytas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl prekybos žemės ūkio produktais;
 - v) 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge sudarytas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo;

- vi) Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose;
 - vii) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros veikloje sąlygų;
 - viii) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl elektros energijos;
 - ix) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl sveikatos ir
 - x) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl prekybos žemės ūkio produktais, protokolas, kuriuo sukuriama bendra maisto saugos erdvė;
-
- b) įnašo mokėjimo laikotarpis – laikotarpis, kuriam priskiriamas konkretus Šveicarijos finansinis įnašas;
 - c) panaudojimo laikotarpis – laikotarpis, per kurį konkretus Šveicarijos finansinis įnašas turi būti panaudotas ir lėšos išmokėtos;
 - d) valstybė partnerė – Sąjungos valstybė narė, kuri konkrečiu Šveicarijos reguliaraus įnašo mokėjimo laikotarpiu naudojasi tuo įnašu;

- e) sanglaudos srities valstybė partnerė – Sąjungos valstybė narė, kurios bendrosios nacionalinės pajamos (toliau – BNP) vienam gyventojui, išreikštos perkamosios galios standartais, sudaro mažiau kaip 90 % Sąjungos bendrųjų pajamų vienam gyventojui, išreikštų perkamosios galios standartais, vidurkio tuo pačiu baziniu laikotarpiu;
- f) paramos priemonė – programa arba projektas, kuriems vykdyti naudojamas konkretus Šveicarijos finansinis įnašas.

Kiekvienas c punkte nurodytas panaudojimo laikotarpis tęsiasi bent dešimt metų.

e punkto tikslais naudotinių duomenų bazinis laikotarpis yra laikotarpis, naudotas nustatant, ar Sąjungos valstybės narės atitinka Sąjungos sanglaudos fondo reikalavimus, galiojančius atitinkamo įnašo mokėjimo laikotarpio pradžios dieną.

4 STRAIPSNIS

Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo sistema

1. Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo mokėjimo struktūra nustatoma pagal vienas po kito einančius įnašo mokėjimo laikotarpius.

Kiekvienas įnašo mokėjimo laikotarpis prasideda praėjus dvejiems metams nuo laikotarpio, kurį apima Sąjungos daugiametė finansinė programa (toliau – DFP), pradžios ir trunka tiek metų, kiek metų apima DFP, su kuria jis yra susijęs.

2. Kiekvienam įnašo mokėjimo laikotarpiui taikomos šios nuostatos:
 - a) Šveicarija įsipareigoja mokėti pagal I priedą nustatytą finansinį įnašą;
 - b) a punkto tikslais, Susitariančiosios Šalys ne vėliau kaip likus 12 mėnesių iki einamojo įnašo mokėjimo laikotarpio pabaigos sudaro teisiškai neprivalomą susitarimo memorandumą (toliau – susitarimo memorandumas).
 - c) b punkto tikslais Jungtinis komitetas pradeda diskusijas ne vėliau kaip likus 36 mėnesiams iki to įnašo mokėjimo laikotarpio pabaigos.
3. Kiekviename susitarimo memorandume nurodomi šie elementai:
 - a) konkretaus Šveicarijos finansinio įnašo suma, nustatyta pagal I priedo 1 dalį;
 - b) konkrečių valstybių sanglaudos sričiai skirti lėšų asignavimai pagal I priedo 2 priedėlį;
 - c) sanglaudos srities teminės sritys, kurioms Šveicarija skiria konkretų finansinį įnašą;
 - d) jei konkretaus Šveicarijos finansinio įnašo dalį numatyta skirti kitoms nei sanglauda svarbioms bendroms problemoms spręsti:
 - i) nustatytos svarbios bendros problemos;
 - ii) nustatytų svarbių bendrų problemų atitinkamos teminės sritys;

- iii) kriterijai, pagal kuriuos atrenkamos valstybės partnerės, paveiktos nustatytų svarbių bendrų problemų, ir
- iv) sanglaudos sričiai skirtų lėšų ir lėšų, skirtų nustatytoms svarbioms bendroms problemoms spręsti, paskirstymas pagal I priedo 2 dalį;
- e) Šveicarijos ir valstybių partnerių konkrečioms valstybėms skirtų susitarimų (toliau – konkrečioms valstybėms skirti susitarimai) numatomo turinio bendras aprašymas;
- f) panaudojimo laikotarpio trukmė pagal 3 straipsnio c punktą;

4. Jei susitarimo memorandumas nesudaromas per šio straipsnio 2 dalies b punkte nurodytą laikotarpį, taikomas 16 straipsnis. Jeigu šiuo atveju ginčas perduodamas arbitražo teismui pagal 16 straipsnio 2 dalį, arbitražo teismas patikrina, ar per 2 dalies c punkte nurodytas diskusijas Susitariančiosios Šalys veikė sąžiningai, kad įvykdytų tos dalies a punkte nurodytą įsipareigojimą.

5 STRAIPSNIS

Konkrečioms valstybėms skirti susitarimai ir paramos priemonės

1. Remdamasi 4 straipsnio 2 dalies a punktu ir II dalimi ir laikydamasi susitarimo memorandumo 4 straipsnio 3 dalyje išdėstytų elementų, Šveicarija sudaro konkrečioms valstybėms skirtus susitarimus su valstybėmis partnerėmis ir, jei taikytina, parengia tolesnes jos valdomas paramos priemones arba atitinkamoms finansavimo priemonėms skirtus įnašus.

2. Konkrečioms valstybėms skirtuose susitarimuose atsižvelgiama į Europos Komisijos (toliau – Komisija) patvirtintas Sąjungos politikos kryptis ir Sąjungos sanglaudos politikos investicijų nacionalinius strateginius planus.

3. Konkrečioms valstybėms skirtuose susitarimuose visų pirma nustatoma:

- a) lėšų paskirstymas teminėms sritims;
- b) sutartos paramos priemonės;
- c) sutartų paramos priemonių valdymo ir kontrolės struktūros;
- d) sutartoms paramos priemonėms taikytinos sąlygos;
- e) atitinkamos valstybės partnerės kompetentingos institucijos ir
- f) konkrečios taisyklės, susijusios su 13 straipsnio 5 dalyje nurodyta procedūra ir priemonėmis.

4. Kiekvienu įnašo mokėjimo laikotarpiu sanglaudos srities konkrečioms valstybėms skirti asignavimai oficialiai skiriami valstybėms partnerėms sudarius atitinkamus konkrečioms valstybėms skirtus susitarimus ne vėliau kaip per dvejus metus nuo įnašo mokėjimo laikotarpio, su kuriuo jie susiję, pradžios.

5. Jei konkretaus Šveicarijos finansinio įnašo dalis turi būti skirta kitoms svarbioms bendroms problemoms spręsti, konkrečioms valstybėms skirti asignavimai nustatytoms bendroms problemoms spręsti oficialiai skiriami valstybėms partnerėms sudarius atitinkamus konkrečioms valstybėms skirtus susitarimus ne vėliau kaip per penkerius metus nuo įnašo mokėjimo laikotarpio, su kuriuo jie susiję, pradžios.

6. Jei šio straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodyti konkrečioms valstybėms skirti susitarimai nesudaromi per tose dalyse nurodytus terminus, taikomas 16 straipsnis. Jeigu šiuo atveju ginčas perduodamas arbitražo teismui pagal 16 straipsnio 2 dalį, arbitražo teismas patikrina, ar Šveicarija ir atitinkama valstybė partnerė derantis dėl konkrečios šalies susitarimo veikė sąžiningai.

7. Konkretaus Šveicarijos finansinio įnašo lėšos gali būti naudojamos tik iki atitinkamo įgyvendinimo laikotarpio pabaigos.

6 STRAIPSNIS

Šveicarijos ir Komisijos bendravimas

1. Šveicarija informuoja Komisiją apie 5 straipsnio 1 dalyje nurodytus konkrečioms valstybėms skirtus susitarimus per vieną mėnesį nuo jų paskelbimo Oficialiajame Šveicarijos federalinių įstatymų rinkinyje.

2. Dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo panaudojimo Šveicarija ir Komisija bendrauja tarpusavyje techniniu lygmeniu kasmet arba prireikus.

7 STRAIPSNIS

Bendro finansavimo normos

Kalbant apie paramos priemones, už kurių įgyvendinimą atsakingos valstybės partnerės, Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo bendro finansavimo normos yra tokios pačios, kaip Sąjungos bendro finansavimo normos pagal Sąjungos sanglaudos politikos priemones ir kitas atitinkamas priemones, nebent Šveicarija ir atitinkama valstybė partnerė susitaria kitaip.

8 STRAIPSNIS

Valstybės pagalba ir viešieji pirkimai

Paramos priemonės įgyvendinamos laikantis taikytinų valstybės pagalbos ir viešųjų pirkimų taisyklių.

9 STRAIPSNIS

Atsakomybė

Šveicarija yra atsakinga tik už lėšų teikimą pagal konkrečioms valstybėms skirtus susitarimus ir tolesnes paramos priemones. Todėl Šveicarija neprisiima jokios atsakomybės trečiųjų šalių atžvilgiu.

10 STRAIPSNIS

Narystės Sąjungoje pokyčiai

1. Jei narystę Sąjungoje keičia valstybė, kurios BNP vienam gyventojui, išreikštos perkamosios galios standartais, sudaro mažiau kaip 90 % Sąjungos BNP vienam gyventojui, išreikštų perkamosios galios standartais, vidurkio, Šveicarijos finansinis įnašas proporcingai koreguojamas nuo narystės pasikeitimo įsigaliojimo dienos.

Naudotinų duomenų bazinis laikotarpis yra toks pat, kaip ir Sąjungos Sanglaudos fondo bazinis laikotarpis, galiojantis atitinkamo įnašo mokėjimo laikotarpio pradžios dieną, arba, jei tokio laikotarpio nėra, paskutinis trejų metų laikotarpis, apie kurį turima duomenų.

2. 1 dalyje nurodyto koregavimo sumą nustato Susitariančiosios Šalys.

II DALIS

LĖŠŲ PANAUDOJIMAS IR VALDYMAS

11 STRAIPSNIS

Bendros vertybės

Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo panaudojimas grindžiamas bendromis vertybėmis: pagarba žmogaus teisėms, demokratijai, teisinei valstybei, žmogaus orumui ir lygybei.

12 STRAIPSNIS

Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo valdymas

1. Už bendrą reguliaraus finansinio įnašo valdymą yra atsakinga Šveicarija.
2. Šveicarijos valdymo išlaidos padengiamos iš visos konkretaus finansinio įnašo sumos, nustatytos 4 straipsnio 2 dalies b punkte nurodytame susitarimo memorandume.

13 STRAIPSNIS

Įgyvendinimo principai

1. Dėl konkrečių valstybių susitarimų deramasi ir jie įgyvendinami laikantis lygiavertės valstybių partnerių ir Šveicarijos partnerystės principų.
2. Už 5 straipsnio 3 dalies b punkte nurodytų paramos priemonių įgyvendinimą atsako valstybės partnerės; jos numato tinkamas valdymo ir kontrolės sistemas, kad būtų užtikrintas deramas įgyvendinimas ir valdymas.
3. Už 5 straipsnio 1 dalyje nurodytų tolesnių paramos priemonių, kurias tiesiogiai įgyvendina Šveicarija, atsako Šveicarija; ji numato tinkamas valdymo ir kontrolės sistemas, kad būtų užtikrintas deramas įgyvendinimas ir valdymas.
4. Įgyvendinant visas paramos priemones turi būti laikomasi 11 straipsnyje nurodytų bendrų vertybių ir gero valdymo bei patikimo finansų valdymo principų, taip pat užtikrinamas skaidrumas, nediskriminavimas, veiksmingumas ir atskaitomybė.

Šis įgyvendinimas grindžiamas bendru Šveicarijos ir valstybių partnerių įsipareigojimu kovoti su visų formų korupcija ir numatyti veiksmingas priemones ir procedūras, skirtu užkirsti kelią bet kokiems veiksams, keliantiems pavojų tinkamam lėšų naudojimui, tokius veiksmus nustatyti ir imtis priemonių jiems pašalinti atsižvelgiant į nustatytą riziką.

5. 4 dalyje nustatytos pareigos nesilaikymo atveju, kai daromas poveikis arba kyla pavojus, kad bus daromas poveikis tinkamam konkrečios paramos priemonės įgyvendinimui, Šveicarija, atlikusi vertinimą ir laikydama procedūras, kuria užtikrinama veiksminga valstybės partnerės teisė būti išklaustyti, dėl atitinkamų konkrečių paramos priemonių gali imtis tinkamų, proporcingų ir veiksmingų priemonių.

6. Šveicarija gali vykdyti kontrolę pagal savo vidaus reikalavimus. Valstybės partnerės šiuo tikslu teikia visą būtiną pagalbą, informaciją ir dokumentus.

7. Siekiant kuo labiau sumažinti valdymo patikrinimų ir audito išlaidas ir paramos gavėjams tenkančią administracinę naštą, atlikdamos auditą Šveicarijos audito institucijos tinkamai atsižvelgia į vieno bendro audito ir proporcingumo principus rizikos lygio atžvilgiu, kad būtų išvengta tų pačių išlaidų audito ir valdymo patikrinimų dubliavimo.

III DALIS

INSTITUCINĖS NUOSTATOS

14 STRAIPSNIS

Jungtinis komitetas

1. Įsteigiamas Jungtinis komitetas.

Jungtinį komitetą sudaro Susitariančiųjų Šalių atstovai.

2. Jungtiniam komitetui bendrai pirmininkauja Sąjungos atstovas ir Šveicarijos atstovas.
3. Jungtinis komitetas:
 - a) užtikrina tinkamą šio Susitarimo veikimą, veiksmingą administravimą ir taikymą;
 - b) veikia kaip forumas, kuriame Susitariančiosios Šalys tarpusavyje konsultuojasi ir nuolat keičiasi informacija, visų pirma siekdamos pagal šio Susitarimo institucinio protokolo 16 straipsnį pašalinti šio Susitarimo aiškinimo ar taikymo sunkumus;
 - c) teikia rekomendacijas Susitariančiosioms Šalims su šiuo Susitarimu susijusiais klausimais;
 - d) priima sprendimus šiame Susitarime numatytais atvejais ir
 - e) naudojami bet kuria kita šiuo Susitarimu jam suteikta kompetencija.
4. Jungtinis komitetas sprendimus priima bendru sutarimu.

Sprendimai Susitariančiosioms Šalims yra privalomi ir jos imasi visų būtinų priemonių jiems įgyvendinti.

5. Jei bendrapirmininkiai nenusprendžia kitaip, Jungtinis komitetas posėdžiauja bent kartą per metus pakaitomis Briuselyje ir Berne. Jungtinis komitetas taip pat posėdžiauja bet kurios iš Susitariančiųjų Šalių prašymu.

Bendrapirmininkiai gali nuspręsti Jungtinio komiteto posėdį organizuoti vaizdo konferencijos arba telekonferencijos būdu.

6. Pirmajame posėdyje Jungtinis komitetas patvirtina savo darbo tvarkos taisykles.

7. Jungtinis komitetas gali nuspręsti sudaryti darbo arba ekspertų grupę, kuri galėtų jam padėti atlikti jo funkcijas.

15 STRAIPSNIS

Išskirtinumo principas

Susitariančiosios Šalys įsipareigoja ginčo dėl Susitarimo aiškinimo ar taikymo nespřesti jokiais kitais būdais nei nustatyta šiame Susitarime.

16 STRAIPSNIS

Procedūra, taikoma kilus aiškinimo ar taikymo sunkumų

1. Jei aiškinant ar taikant Susitarimą, kyla sunkumų, Susitariančiosios Šalys konsultuojasi tarpusavyje Jungtiniame komitete, kad rastų abiem pusėms priimtina sprendimą. Tuo tikslu Jungtiniam komitetui pateikiami visi naudingi informacijos elementai, kad jis galėtų išsamiai išnagrinėti padėtį. Jungtinis komitetas išnagrinėja visas galimybes toliau užtikrinti tinkamą Susitarimo veikimą.
2. Jei Jungtiniam komitetui šio straipsnio 1 dalyje nurodytos problemos nepavyksta išspręsti per tris mėnesius nuo dienos, kurią jam buvo pranešta apie problemą, bet kuri iš Susitariančiųjų Šalių gali prašyti, kad ginčą spręstų arbitražo teismas pagal Protokole dėl arbitražo teismo (toliau – Protokolas) nustatytas taisykles.
3. Spręsdamas šio Susitarimo Susitariančiųjų Šalių ginčą, arbitražo teismas turi jurisdikciją aiškinti šį Susitarimą. Nustatydamas, ar priemonė atitinka šį Susitarimą, arbitražo teismas gali faktiškai atsižvelgti į atitinkamai kiekvienos Susitariančiosios Šalies teisę, išskyrus šį Susitarimą. Tai darydamas arbitražo teismas vadovaujasi vyraujančiu kiekvienos Susitariančiosios Šalies teisės, išskyrus šį Susitarimą, aiškinimu, kurį pateikia atitinkamos Susitariančiosios Šalies teismai ir valdžios institucijos, taip pat, kai taikytina, kompetentingos tarptautinės ginčų sprendimo įstaigos. Arbitražo teismo pateikto kitos Susitariančiosios Šalies teisės, išskyrus šį Susitarimą, aiškinimo neprivaloma laikytis tos Susitariančiosios Šalies teismams ar valdžios institucijoms.
4. Arbitražo teismas neturi jurisdikcijos spręsti ginčų, susijusių su konkrečioms valstybėms skirtų susitarimų įgyvendinimu.

5. Kiekviena Susitariančioji Šalis imasi visų būtinų priemonių, kad arbitražo teismo sprendimo būtų sąžiningai laikomasi.

Susitariančioji Šalis, kuri, kaip pripažino arbitražo teismas, nesilaikė Susitarimo, per Jungtinį komitetą informuoja kitą Susitariančiąją Šalį apie priemones, kurių ji ėmėsi arbitražo teismo sprendimui įvykdyti.

17 STRAIPSNIS

Kompensacinės priemonės

1. Jei Susitariančioji Šalis, kuri, kaip pripažino arbitražo teismas, nesilaikė Susitarimo, per pagrįstą laikotarpį, nustatytą pagal Protokolo IV.2 straipsnio 6 dalį, nepraneša kitai Susitariančiajai Šaliai apie priemones, kurių ji ėmėsi arbitražo teismo sprendimui įvykdyti, arba jei kita Susitariančioji Šalis mano, kad priemonės, apie kurias pranešta, neatitinka arbitražo teismo sprendimo, ta kita Susitariančioji Šalis pagal Susitarimą arba bet kurį susitarimą, įtrauktą į 3 straipsnio a punkte apibrėžtą dokumentų sąrašą, gali priimti proporcingas kompensacines priemones (toliau – kompensacinės priemonės), kad atkurtų galimai sutrikusią pusiausvyrą. Apie tas kompensacines priemones ta kita Susitariančioji Šalis praneša Susitariančiajai Šaliai, kuri, kaip pripažino arbitražo teismas, nesilaikė Susitarimo, ir tame pranešime jas išsamiai apibūdina. Tos kompensacinės priemonės įsigalioja praėjus trimis mėnesiams nuo šio pranešimo dienos.

2. Jei per vieną mėnesį nuo pranešimo apie numatomas kompensacines priemones dienos Jungtinis komitetas nepriima sprendimo sustabdyti tų kompensacinių priemonių taikymą, iš dalies jas pakeisti arba panaikinti, bet kuri Susitariančioji Šalis klausimą dėl tų kompensacinių priemonių proporcingumo gali pateikti arbitražo teismui pagal Protokolą.
3. Arbitražo teismas priima sprendimą per Protokolo III.8 straipsnio 4 dalyje nustatytą terminą.
4. Kompensacinės priemonės netaikomos atgaline data. Visų pirma išsaugomos teisės ir pareigos, kurias asmenys ir ekonominės veiklos vykdytojai įgijo prieš įsigaliojant kompensacinėms priemonėms.

IV DALIS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

18 STRAIPSNIS

Šveicarijos pirmasis finansinis įnašas pagal šį Susitarimą ir vienkartinis papildomas finansinis įsipareigojimas

1. Šveicarija įsipareigoja sumokėti savo pirmąjį finansinį įnašą (toliau – pirmasis finansinis įnašas) pagal šį Susitarimą nuo 2030 m. sausio 1 d. iki 2036 m. gruodžio 31 d. pagal II priedą ir įvykdyti vienkartinį papildomą finansinį įsipareigojimą laikotarpiu nuo 2024 m. pabaigos iki 2029 m. pabaigos pagal III priedą.

2. Jei tam tikri pirmojo finansinio įnašo elementai II priede nėra nustatyti, Susitariančiosios Šalys per 12 mėnesių nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos sudaro teisiškai neprivalomą susitarimo memorandumą, kad būtų įvykdytas šio straipsnio 1 dalyje nustatytas įsipareigojimas. Tuo tikslu Jungtinis komitetas pradeda diskusijas netrukus po šio Susitarimo įsigaliojimo dienos.
3. Jei tam tikri vienkartinio papildomo finansinio įnašo elementai III priede nėra nustatyti, Susitariančiosios Šalys per 12 mėnesių nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos sudaro teisiškai neprivalomą susitarimo memorandumą, kad būtų įvykdytas šio straipsnio 1 dalyje nustatytas įsipareigojimas. Tuo tikslu Jungtinis komitetas pradeda diskusijas netrukus po šio Susitarimo įsigaliojimo dienos.
4. Pirmojo finansinio įnašo sanglaudos srities konkrečioms valstybėms skirti asignavimai ir vienkartinio papildomo finansinio įsipareigojimo suma valstybėms partnerėms oficialiai skiriami sudarius atitinkamus konkrečioms valstybėms skirtus susitarimus ne vėliau kaip per trejus metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos.
5. Pirmojo finansinio įnašo migracijos srities konkrečioms valstybėms skirti asignavimai valstybėms partnerėms oficialiai skiriami sudarius atitinkamus konkrečioms valstybėms skirtus susitarimus ne vėliau kaip per penkerius metus nuo šio Susitarimo įsigaliojimo dienos.
6. Jei šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodyti susitarimo memorandumai nesudaromi per tose dalyse nurodytus terminus, *mutatis mutandis* taikomas 4 straipsnio 4 dalies c punktas.
7. Jei šio straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodyti konkrečioms valstybėms skirti susitarimai nesudaromi per tose dalyse nurodytus terminus, *mutatis mutandis* taikoma 5 straipsnio 6 dalis.

19 STRAIPSNIS

Protokolas, priedai ir priedėliai

Šio Susitarimo protokolas, priedai ir priedėliai yra sudėtinė jo dalis.

20 STRAIPSNIS

Įsigaliojimas

1. Susitariančiosios Šalys šį Susitarimą ratifikuoja arba patvirtina pagal savo pačių nustatytas procedūras. Susitariančiosios Šalys praneša viena kitai apie šiam Susitarimui įsigaliooti būtinų vidaus procedūrų užbaigimą.
2. Šis Susitarimas įsigalioja pirmą kito mėnesio dieną praėjus mėnesiui po to, kai pateikiamas paskutinis pranešimas apie toliau išvardytas priemones:
 - a) Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl laisvo asmenų judėjimo institucinį protokolą;
 - b) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Europos bendrijos bei jos valstybių narių ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimas dėl laisvo asmenų judėjimo;
 - c) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto institucinį protokolą;

- d) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto;
- e) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl oro transporto protokolą dėl valstybės pagalbos;
- f) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais institucinio protokolo;
- g) Protokolo, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas dėl Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais;
- h) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl krovinių ir keleivių vežimo geležinkeliu ir keliais protokolo dėl valstybės pagalbos;
- i) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl prekybos žemės ūkio produktais;
- j) Susitarimo tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo institucinį protokolą;
- k) Protokolą, kuriuo iš dalies keičiamas Susitarimas tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimo dėl atitikties įvertinimo abipusio pripažinimo;
- l) Europos Sąjungos bei Europos atominės energijos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Sąjungos programose;

- m) Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl Šveicarijos Konfederacijos dalyvavimo Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros veikloje sąlygų.

21 STRAIPSNIS

Susitarimo nutraukimas

Kiekviena Susitariančioji Šalis gali šį Susitarimą nutraukti apie tai pranešdama kitai Susitariančiajai Šaliai. Šis Susitarimas nustoja būti taikomas praėjus šešiams mėnesiams nuo tokio pranešimo gavimo dienos.

Šis Susitarimas parengtas dviem egzemplioriais airių, anglų, bulgarų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, kroatų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, nyderlandų, portugalų, prancūzų, rumunų, slovakų, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis, kiekvienas tekstas yra vienodai autentiškas.

TAI PALIUDYDAMI, toliau nurodyti deramai įgalioti asmenys pasirašė šį Susitarimą.

Sudaryta

Europos Sąjungos vardu

Šveicarijos Konfederacijos vardu

4 STRAIPSNIO 2 DALIES a PUNKTE NURODYTO
ŠVEICARIJOS REGULIARAUS FINANSINIO ĮNAŠO
ELEMENTAI,
TAIKOMI VĒLESNIEMS ĮNAŠO MOKĖJIMO LAIKOTARPIAMS

1. Konkretaus įnašo mokėjimo laikotarpio Šveicarijos finansinio įnašo suma nustatoma remiantis šiais elementais:
 - a) ankstesnio įnašo mokėjimo laikotarpio Šveicarijos finansinio įnašo suma, pakoreguota *pro rata temporis*, atsižvelgiant į konkretaus įnašo mokėjimo laikotarpio trukmę, be kita ko, kai tinkama, pakoreguota *pro rata temporis* pagal šio Susitarimo 10 straipsnį, atsižvelgiant į atitinkamo įnašo mokėjimo laikotarpio trukmę;
 - b) taikant a punktą pagal 1 priedėlyje nustatytą metodą padidinta arba sumažinta suma remiantis šiais veiksniais:
 - i) infliacija Šveicarijoje, apskaičiuojama pagal suderintą vartotojų kainų indeksą (toliau – SVKI) Šveicarijoje, ir
 - ii) koregavimo koeficientu, kuriuo šalinami tos infliacijos ir infliacijos valstybėse partnerėse sanglaudos srities skirtumai, kurių nekompensuoja valiutos kurso pokytis, kad būtų galima išlaikyti Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo perkamąją galią;

- c) padidinta arba sumažinta suma, nustatyta remiantis a ir b punktais, atsižvelgiant į politines aplinkybes. Toks padidinimas arba sumažinimas neviršija 10 % sumos, nustatytos remiantis a ir b punktais.
2. Sanglaudos sričiai skirta Šveicarijos finansinio įnašo dalis konkrečiu įnašo mokėjimo laikotarpiu yra ne mažesnė kaip 90 % sumos, nustatytos pagal 1 dalį.
 3. Konkrečiu įnašo mokėjimo laikotarpiu sanglaudos sričiai skirta Šveicarijos finansinio įnašo dalis, skirta konkrečioms valstybėms skirtiems susitarimams, yra ne mažesnė kaip 90 % šiai sričiai skirto Šveicarijos finansinio įnašo, nustatyto pagal 2 dalį.
 4. Konkrečioms valstybėms skirtiems sanglaudos srities susitarimams skiriama suma valstybėms partnerėms paskirstoma pagal 2 priedėlyje nustatytą paskirstymo schemą.

I PRIEDO 1 DALIES b PUNKTE NURODYTO
KOREGAVIMO NUSTATYMO
METODAS

I priedo 1 dalies b punkte nurodytas padidėjimas arba sumažėjimas apskaičiuojamas pagal šį metodą:

1. suma, gauta pritaikius I priedo 1 dalies a punktą, dauginama iš šio priedėlio 2 punkte nurodyto indeksavimo koeficiento;
2. indeksavimo koeficientas yra šių dydžių rezultatas:
 - a) infliacijos Šveicarijoje, vertinamos pagal Šveicarijos SVKI, nuo praėjusių metų, apskaičiuotos kaip paskutinių 12 mėnesių turimų duomenų apskaičiavimo dieną aritmetinis vidurkis, iki pirmųjų ankstesnio įnašo mokėjimo laikotarpio metų, apskaičiuotos kaip tų kalendorinių metų 12 mėnesių aritmetinis vidurkis, ir
 - b) koregavimo koeficiento, apskaičiuoto pagal sanglaudos srities valstybių partnerių grupės realiojo valiutos kurso Šveicarijos atžvilgiu ankstesniu įnašo mokėjimo laikotarpiu santykį nuo paskutinių metų iki pirmųjų ankstesnio įnašo mokėjimo laikotarpio metų, kuris rodo realųjį vertės padidėjimą arba nuvertėjimą per tą laikotarpį tos grupės valstybėse.

Apskaičiuojant indeksavimo koeficientą taikomos šios nuostatos:

- i) ankstesnio įnašo mokėjimo laikotarpio sanglaudos srities valstybių partnerių grupės realųjį valiutos kursą sudaro tų valstybių partnerių nominalusis valiutos kursas Šveicarijos franko atžvilgiu, padaugintas iš tų valstybių partnerių SVKI pagrindu apskaičiuoto suvestinio rodiklio ir padalytas iš Šveicarijos SVKI.

Realusis vertės padidėjimas tos grupės valstybėse partnerėse apima realiojo valiutos kurso padidėjimą, o realusis nuvertėjimas tos grupės valstybėse partnerėse, apima realiojo valiutos kurso sumažėjimą;

- ii) tų valstybių partnerių SVKI pagrįstas suvestinis rodiklis yra tos valstybių partnerių grupės SVKI indekso 12 mėnesių aritmetinis vidurkis, taikant SVKI metodiką, nustatytą 2004 m. spalio 26 d. Liuksemburge priimtame Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarime dėl bendradarbiavimo statistikos srityje, tačiau naudojami svoriai yra 2 priedėlyje nustatyta paskirstymo schema;
- iii) valstybių partnerių nominalusis valiutos kursas Šveicarijos franko atžvilgiu yra valstybių partnerių nominaliojo valiutos kurso Šveicarijos franko atžvilgiu svertinis aritmetinis vidurkis, naudojant svorius, kurie yra 2 priedėlyje nustatyta paskirstymo schema. Konkrečių metų skaičiavimams naudojami nominalieji valiutų kursai yra tų metų 12 mėnesių, kurių mėnesiniai duomenys surinkti pagal dienos valiutų kursus, vidurkis.

Komisija apskaičiuoja koregavimo koeficientą pagal šio priedėlio 2 dalies b punktą. Komisija per vieną mėnesį nuo apskaičiavimo gavimo dienos pasidalija juo su Šveicarija Jungtiniame komitete.

3. Jei konkrečių metų duomenų nėra, tiems metams naudojami apskaičiavimo dieną turimi paskutinių 12 mėnesių duomenys.
4. SVKI ir valiutos kurso duomenys, naudojami indeksavimo koeficientui apskaičiuoti, gaunami iš Sąjungos statistikos tarnybos (toliau – Eurostatas), remiantis Eurostato paskelbtais statistiniais duomenimis, tinkamai atsižvelgiant į 2004 m. spalio 26 d. Liuksemburge priimtą Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimą dėl bendradarbiavimo statistikos srityje. Prireikus duomenys apie valiutų kursus gaunami iš Europos Centrinio Banko, valstybių partnerių centrinių bankų ir (arba) Šveicarijos nacionalinio banko viešųjų duomenų bazių.

SANGLAUDOS SRITIES
ŠVEICARIJOS REGULIARAUS FINANSINIO ĮNAŠO
PASKIRSTYMO SCHEMA

Kiekvienai valstybei partnerei skiriama Šveicarijos sanglaudos srities finansinio įnašo dalis konkrečiu įnašo mokėjimo laikotarpiu atitinka Šveicarijos sanglaudos srities finansinio įnašo procentinę dalį, gautą atlikus šiuos veiksmus:

- a) apskaičiuojamas aritmetinis tos valstybės narės gyventojų skaičiaus ir ploto dalių vidurkis, palyginti su bendru visų valstybių partnerių gyventojų skaičiumi ir plotu. Tačiau jei valstybės partnerės bendro gyventojų skaičiaus dalis penkis ar daugiau kartų viršija jos bendro ploto dalį ir rodo labai didelį gyventojų tankį, atliekant šį veiksmą atsižvelgiama tik į bendro gyventojų skaičiaus dalį;
- b) sumažinami arba padidinami procentiniai dydžiai, gauti atlikus skaičiavimus pagal a punktą, taikant koeficientą, atitinkantį trečdalį procentinės dalies, kuria tos valstybės partnerės BNP vienam gyventojui, išreikštos perkamosios galios standartais, viršija visų valstybių partnerių BNP vienam gyventojui vidurkį arba šio vidurkio nesiekia (vidurkis išreikštas 100 %), ir
- c) pagal b punktą apskaičiuavus gautų dalių skalė pakeičiama taip, kad jų suma būtų lygi 100 %.

Naudotinių duomenų bazinis laikotarpis yra toks pat, kaip ir Sąjungos Sanglaudos fondo bazinis laikotarpis, galiojantis atitinkamo įnašo mokėjimo laikotarpio pradžios dieną, arba, jei tokio laikotarpio nėra, paskutinis trejų metų laikotarpis, apie kurį turima duomenų.

2030–2036 M. PIRMASIS ŠVEICARIJOS FINANSINIS ĮNAŠAS
PAGAL ŠĮ SUSITARIMĄ

1. Pirmasis Šveicarijos finansinis įnašas pagal šį Susitarimą (toliau – pirmasis finansinis įnašas) laikotarpiui nuo 2030 m. sausio 1 d. iki 2036 m. gruodžio 31 d. (toliau – įnašo mokėjimo laikotarpis) kiekvienais to laikotarpio metais yra 350 000 000 CHF.
2. Iš 1 dalyje nurodytos sumos kiekvienais įnašo mokėjimo laikotarpio metais 308 000 000 CHF skiriama bendradarbiavimui sanglaudos srityje, o 42 000 000 CHF – bendradarbiavimui migracijos srityje.
3. Pirmasis Šveicarijos finansinis įnašas padeda siekti šio Susitarimo 1 straipsnyje nustatytų tikslų.
4. Pirmasis Šveicarijos finansinis įnašas panaudojamas per dešimties metų laikotarpį (toliau – panaudojimo laikotarpis), prasidedantį tą pačią dieną kaip ir įnašo mokėjimo laikotarpis.
5. Konkrečioms valstybėms skirtiems susitarimams skiriama sanglaudos srities finansinio įnašo dalis turi būti ne mažesnė kaip 90 % tai sričiai skirtos sumos.
6. Iki 5 % atitinkamų sumų bendradarbiavimui sanglaudos ir migracijos srityse skiriama Šveicarijai valdymo išlaidoms padengti, o iki 2 % – dalytis Šveicarijos ekspertinėmis žiniomis (Šveicarijos ekspertinių žinių ir partnerystės fondas).

7. Bendradarbiavimo sanglaudos srityje valstybė partnerė – Sąjungos valstybė narė, kurios BNP vienam gyventojui, išreikštos perkamosios galios standartais, sudaro mažiau kaip 90 % Sąjungos BNP vienam gyventojui, išreikštų perkamosios galios standartais, vidurkio tuo pačiu baziniu laikotarpiu. Naudotinių duomenų bazinis laikotarpis yra laikotarpis, naudotas nustatant, ar Sąjungos valstybės narės atitinka Sąjungos sanglaudos fondo reikalavimus, galiojančius įnašo mokėjimo laikotarpio pradžios dieną.
8. Potencialios migracijos srities valstybės partnerės yra Sąjungos valstybės narės, patiriančios ypač didelį migracijos spaudimą, ir (arba) jei Šveicarija ir konkreti valstybė narė sutinka, kad reikia stiprinti migracijos valdymą.
9. Bendradarbiavimo sanglaudos ir migracijos srityse Susitariančiosios Šalys gali pasiekti abipusį susitarimą atidėti konkrečią sumą fondui, skirtam konkrečiai temai (sanglaudai) ir greitojo reagavimo fondui (migracijai). Jei taikytina, elementai nustatomi susitarimo memorandume pagal šio Susitarimo 18 straipsnio 2 dalį.
10. Pirmojo Šveicarijos finansinio įnašo lėšomis finansuojant temines bendradarbiavimo sritis remiamasi sėkmingu bendradarbiavimu, kuris buvo finansuotas ankstesniu Šveicarijos įnašu, skirtu atrinktomis Sąjungos valstybėms narėms. Teminės sritys papildo Sąjungos sanglaudos ir migracijos valdymo pastangas įnašo mokėjimo laikotarpio pradžioje.
11. Remdamosi šio Susitarimo 18 straipsnio 2 dalimi, Susitariančiosios Šalys susitarimo memorandume nurodo šių teminių sričių prioritetus:
 - a) sanglauda:
 - i) įtrauki žmogaus ir socialinę raida,

- ii) darnus ir įtraukus ekonominis vystymasis,
 - iii) žalioji pertvarka ir
 - iv) demokratija ir dalyvavimas;
- b) migracija.
-

ŠVEICARIJOS VIENKARTINIS PAPILDOMAS FINANSINIS ĮSIPAREIGOJIMAS
LAIKOTARPIU NUO
2024 M. PABAIGOS IKI 2029 M. PABAIGOS

1. Pagal šio Susitarimo 18 straipsnį Šveicarija prisiima vienkartinį papildomą finansinį įsipareigojimą, apimantį laikotarpį nuo 2024 m. pabaigos iki 2029 m. pabaigos, atitinkantį Šveicarijos ir Sąjungos partnerystės ir bendradarbiavimo lygį tuo laikotarpiu. Tas vienkartinis papildomas finansinis įsipareigojimas sudaro 130 000 000 CHF per metus iki šio Susitarimo 20 straipsnio 2 dalyje nurodytų susitarimų įsigaliojimo, o laikotarpiu nuo šio Susitarimo 20 straipsnio 2 dalyje nurodytų susitarimų įsigaliojimo iki 2029 m. pabaigos – 350 000 000 CHF per metus. Tais metais, kai įsigalioja šio Susitarimo 20 straipsnio 2 dalyje nurodyti susitarimai, vienkartinė papildomo įsipareigojimo suma apskaičiuojama *pro rata temporis*.
2. Šveicarijos vienkartinio papildomo finansinio įsipareigojimo suma panaudojama per dešimties metų laikotarpį (toliau – panaudojimo laikotarpis), prasidedantį tą pačią dieną kaip ir pirmojo Šveicarijos finansinio įnašo mokėjimo laikotarpis.
3. Vienkartinio papildomo finansinio įsipareigojimo lėšos naudojamos bendradarbiavimui sanglaudos srityje.
4. Vienkartinio finansinio įsipareigojimo dalis, skirta konkrečioms valstybėms skirtiems susitarimams, sudaro ne mažiau kaip 90 % Šveicarijos vienkartinio papildomo finansinio įsipareigojimo sumos.

5. Iki 5 % vienkartinio finansinio įsipareigojimo sumos skiriama Šveicarijai valdymo išlaidoms padengti, o iki 2 % – dalytis Šveicarijos ekspertinėmis žiniomis (Šveicarijos ekspertinių žinių ir partnerystės fondas).
6. Bendradarbiavimo valstybė partnerė – Sąjungos valstybė narė, kurios BNP vienam gyventojui, išreikštos perkamosios galios standartais, sudaro mažiau kaip 90 % Sąjungos BNP vienam gyventojui, išreikštų perkamosios galios standartais, vidurkio tuo pačiu baziniu laikotarpiu. Naudotinių duomenų bazinis laikotarpis yra laikotarpis, naudotas nustatant, ar Sąjungos valstybės narės atitinka Sąjungos sanglaudos fondo reikalavimus, galiojančius vienkartinio papildomo finansinio įsipareigojimo lėšų panaudojimo laikotarpio pradžios dieną.
7. Susitariančiosios Šalys gali pasiekti abipusį susitarimą atidėti konkrečią sumą fondui, skirtam konkrečiai sanglaudos srities temai. Jei taikytina, elementai nustatomi susitarimo memorandume pagal šio Susitarimo 18 straipsnio 3 dalį.
8. Šiame Susitarime nustatytas Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo panaudojimo tikslas ir taisyklės *mutatis mutandis* taikomi vienkartiniam papildomam finansiniam įsipareigojimui, išskyrus atvejus, kai šio Susitarimo 18 straipsnyje ir šiame priede numatyta kitaip.
9. Šveicarijos vienkartinio papildomo finansinio įsipareigojimo lėšomis finansuojant temines bendradarbiavimo sritis remiamasi sėkmingu bendradarbiavimu, kuris buvo finansuotas ankstesniu Šveicarijos įnašu, skirtu atrinktoms Sąjungos valstybėms narėms. Teminės sritys papildo Sąjungos sanglaudos pastangas tuo metu, kai prasideda vienkartinio papildomo finansinio įsipareigojimo įgyvendinimo laikotarpis.

10. Remdamosi šio Susitarimo 18 straipsnio 3 dalimi, Susitariančiosios Šalys susitarimo memorandume nurodo šių teminių sričių prioritetus:

- i) įtraukti žmogaus ir socialinę raida,
 - ii) darnus ir įtraukus ekonominis vystymasis,
 - iii) žalioji pertvarka ir
 - iv) demokratija ir dalyvavimas.
-

PROTOKOLAS
DĖL ARBITRAŽO TEISMO

I SKYRIUS

IŽANGINĖS NUOSTATOS

I.1 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

Jei viena iš Susitariančiųjų Šalių (toliau – Šalys) perduoda ginčą spręsti arbitražo teismui pagal šio Susitarimo 16 straipsnio 2 dalį arba 17 straipsnio 2 dalį, taikomos šiame protokole nustatytos taisyklės.

I.2 STRAIPSNIS

Registras ir sekretoriato paslaugos

Registro funkcijas atlieka ir būtinas sekretoriato paslaugas teikia Nuolatinio arbitražo teismo Hagoje Tarptautinis biuras (toliau – Tarptautinis biuras).

I.3 STRAIPSNIS

Pranešimai ir terminų skaičiavimas

1. Pranešimai, įskaitant komunikacinius pranešimus ar pasiūlymus, gali būti siunčiami bet kokiomis ryšio priemonėmis, kuriomis patvirtinamas jų perdavimas arba kuriomis sudaromos sąlygos juos patvirtinti.
2. Tokie pranešimai elektroniniu būdu gali būti siunčiami tik tuo atveju, jei šalis yra šiuo tikslu paskyrusi arba leidusi naudoti tam tikrą adresą.
3. Tokie pranešimai šalims Šveicarijos atveju įteikiami Šveicarijos federalinio užsienio reikalų departamento Europos skyriui, o Sąjungos atveju – Komisijos Teisės tarnybai.
4. Šiame protokole nustatyti terminai skaičiuojami nuo kitos dienos po įvykio arba veiksmo atlikimo. Jei paskutinė dokumento įteikimo diena sutampa su Sąjungos institucijų ar Šveicarijos Vyriausybės nedarbo diena, dokumento įteikimo laikotarpis baigiasi artimiausią darbo dieną. Į šį laikotarpį įskaičiuojamos ir į jį patenkančios nedarbo dienos.

I.4 STRAIPSNIS

Pranešimas apie arbitražą

1. Šalis, kuri imasi iniciatyvos pasinaudoti arbitražu, (toliau – ieškovas) pranešimą apie arbitražą išsiunčia kitai šaliai (toliau – atsakovas) ir Tarptautiniam biurui.
2. Laikoma, kad arbitražo procedūra prasidėjo kitą dieną po dienos, kurią atsakovas gavo pranešimą apie arbitražą.
3. Pranešime apie arbitražą pateikiama ši informacija:
 - a) prašymas perduoti ginčą spręsti arbitražo teismui;
 - b) šalių pavadinimai ir kontaktiniai duomenys;
 - c) ieškovo atstovo (-ų) vardas (-ai) ir pavardė (-ės) (pavadinimas (-ai)) ir adresas (-ai);
 - d) procedūros teisinis pagrindas (Susitarimo 16 straipsnio 2 dalis arba 17 straipsnio 2 dalis) ir:
 - i) Susitarimo 16 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais – pagal Susitarimo 16 straipsnio 1 dalį į Jungtinio komiteto darbotvarkę oficialiai įtrauktas klausimas, dėl kurio kilo prašomas išspręsti ginčas, ir

- ii) Susitarimo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais – arbitražo teismo sprendimas, visos Susitarimo 16 straipsnio 5 dalyje nurodytos įgyvendinimo priemonės ir ginčijamos kompensacinės priemonės;
 - e) nurodoma taisyklė, dėl kurios kilo ginčas arba kuri yra su juo susijusi;
 - f) trumpas ginčo aprašymas ir
 - g) paskirtasis arbitras arba, jei reikia paskirti penkis arbitrus, du paskirtieji arbitrai.
4. Jokie su pranešimo apie arbitražą pakankamumu susiję skundai netrukdo sudaryti arbitražo teismo. Ginčą galutinai išsprendžia arbitražo teismas.

I.5 STRAIPSNIS

Atsakymas į pranešimą apie arbitražą

1. Gavęs pranešimą apie arbitražą, atsakovas per 60 dienų ieškovui ir Tarptautiniam biurui išsiunčia atsakymą į tą pranešimą ir jame pateikia šią informaciją:
- a) šalių pavadinimus ir kontaktinius duomenis;
 - b) atsakovo atstovo (-ų) vardą (-us) ir pavardę (-es) (pavadinimą (-us)) ir adresą (-us);

c) atsakymą į pranešime apie arbitražą pagal I.4 straipsnio 3 dalies d, e ir f punktus pateiktą informaciją ir

d) paskirtąjį arbitrą arba, jei reikia paskirti penkis arbitrus, du paskirtuosius arbitrus.

2. Tai, kad atsakovas neatsako į pranešimą apie arbitražą arba pateikia neišsamų ar pavėluotą atsakymą, netrukdo sudaryti arbitražo teismo. Ginčą galutinai išsprendžia arbitražo teismas.

3. Jeigu atsakyme į pranešimą apie arbitražą atsakovas paprašo, kad arbitražo teismą sudarytų penki arbitrai, ieškovas per 30 dienų nuo atsakymo į pranešimą apie arbitražą gavimo paskiria papildomą arbitrą.

I.6 STRAIPSNIS

Atstovavimas ir pagalba

1. Arbitražo teisme šalims atstovauja vienas ar daugiau atstovų. Atstovams gali padėti patarėjai arba teisininkai.

2. Apie visus atstovų arba jų adresų pasikeitimus pranešama kitai šaliai, Tarptautiniam biurui ir arbitražo teismui. Arbitražo teismas gali bet kuriuo metu savo iniciatyva arba šalies prašymu paprašyti pateikti šalių atstovams suteiktų įgaliojimų įrodymus.

II SKYRIUS

ARBITRAŽO TEISMO SUDĖTIS

II.1 STRAIPSNIS

Arbitrų skaičius

Arbitražo teismą sudaro trys arbitrai. Jei ieškovas savo pranešime apie arbitražą arba atsakovas savo atsakyme į pranešimą apie arbitražą to paprašo, arbitražo teismą sudaro penki arbitrai.

II.2 STRAIPSNIS

Arbitrų skyrimas

1. Jei turi būti paskirti trys arbitrai, kiekviena šalis paskiria po vieną arbitrą. Tie du šalių paskirti arbitrai išrenka trečiąjį arbitrą – arbitražo teismo pirmininką.
2. Jei turi būti paskirti penki arbitrai, kiekviena šalis paskiria po du arbitrus. Tie keturi šalių paskirti arbitrai išrenka penktąjį arbitrą – arbitražo teismo pirmininką.

3. Jei, šalims paskyrus paskutinį arbitrą, arbitrai per 30 dienų nesusitaria, kas bus išrinktas arbitražo teismo pirmininku, pirmininką paskiria Nuolatinio arbitražo teismo generalinis sekretorius.

4. Siekiant padėti atrinkti arbitrus į arbitražo teismą, parengiamas ir prireikus atnaujinamas preliminarus asmenų, turinčių 6 dalyje nurodytą kvalifikaciją, sąrašas, bendras visiems su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, dvišaliams susitarimams, taip pat Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimui dėl sveikatos (toliau – Susitarimas dėl sveikatos), 1999 m. birželio 21 d. Liuksemburge sudarytam Susitarimui tarp Europos bendrijos ir Šveicarijos Konfederacijos dėl prekybos žemės ūkio produktais (toliau – Susitarimas dėl prekybos žemės ūkio produktais) ir Europos Sąjungos ir Šveicarijos Konfederacijos susitarimui dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo ekonominiams ir socialiniams skirtumams Europos Sąjungoje mažinti (toliau – Susitarimas dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo). Jungtinis komitetas tą sąrašą savo sprendimu patvirtina ir atnaujina Susitarimo taikymo tikslais.

5. Jei šalis arbitro nepaskiria, jį iš 4 dalyje nurodyto sąrašo paskiria Nuolatinio arbitražo teismo generalinis sekretorius. Jei tokio sąrašo nėra, Nuolatinio arbitražo teismo generalinis sekretorius arbitrą paskiria burtų keliu iš asmenų, kuriuos viena arba abi šalys oficialiai pasiūlė 4 dalies taikymo tikslais.

6. Arbitražo teismą sudaro su šalimis susiję arba nesusiję aukštos kvalifikacijos asmenys, dėl kurių galima garantuoti, kad jie yra nepriklausomi ir nedalyvauja interesų konfliktuose, bet turi įvairios patirties. Visų pirma jie turi įrodyti turintys patirties teisės ir šiuo Susitarimu reglamentuojamų klausimų srityse; jie negali vykdyti nė vienos šalies nurodymų; jie taip pat turi veikti kaip individualūs asmenys ir nevykdyti jokių organizacijų ar vyriausybių nurodymų, susijusių su ginčo klausimais. Arbitražo teismo pirmininkas taip pat turi turėti patirties ginčų sprendimo procedūrų srityje.

II.3 STRAIPSNIS

Arbitrų pareiškimai

1. Kai asmenį svarstoma paskirti arbitru, jis praneša apie visas aplinkybes, dėl kurių gali kilti pagrįstų abejonių dėl jo nešališkumo ar nepriklausomumo. Nuo tada, kai yra paskiriamas, ir visos arbitražo procedūros metu arbitras apie tokias aplinkybes nedelsdamas praneša šalims ir kitiems arbitrams, jei to nepadare anksčiau.
2. Susiklosčius aplinkybėms, dėl kurių galėtų kilti pagrįstų abejonių dėl arbitro nešališkumo ar nepriklausomumo, arbitras gali būti nušalintas.
3. Šalis gali paprašyti nušalinti jos paskirtą arbitrą tik dėl priežasčių, apie kurias ji sužinojo po to, kai jis buvo paskirtas.
4. Jei arbitras nesiima veiksmų arba jam *de jure* ar *de facto* neįmanoma atlikti savo pareigų, taikoma II.4 straipsnyje nustatyta arbitrų nušalinimo procedūra.

II.4 STRAIPSNIS

Arbitrų nušalinimas

1. Šalis, norinti nušalinti arbitrą, prašymą jį nušalinti pateikia per 30 dienų nuo pranešimo apie to arbitro paskyrimą dienos arba per 30 dienų nuo dienos, kurią ji sužino apie II.3 straipsnyje nurodytas aplinkybes.
2. Prašymas nušalinti siunčiamas kitai šaliai, nušalinamam arbitrai, kitiems arbitrams ir Tarptautiniam biurui. Jame nurodomos prašymo nušalinti priežastys.
3. Pateiktą prašymą nušalinti arbitrą gali patenkinti kita šalis. Atitinkamas arbitras taip pat gali nusišalinti pats. Prašymo patenkinimas arba nusišalinimas nereiškia, kad prašymo nušalinti priežastys yra pripažįstamos.
4. Jei per 15 dienų nuo pranešimo apie prašymą nušalinti arbitrą dienos kita šalis to prašymo nepatenkina arba tas arbitras pats nenušalinama, prašymą nušalinti pateikusi šalis gali paprašyti, kad sprendimą dėl nušalinimo priimtų Nuolatinio arbitražo teismo generalinis sekretorius.
5. Jei šalys nesusitaria kitaip, 4 dalyje nurodytame sprendime nurodomi to sprendimo motyvai.

II.5 STRAIPSNIS

Arbitro pakeitimas

1. Atsižvelgiant į šio straipsnio 2 dalį, jei arbitrą būtina pakeisti vykstant arbitražo procedūrai, jį pakeisiantis asmuo paskiriamas arba atrenkamas laikantis II.2 straipsnyje nustatytos arbitro, kurį reikia pakeisti, skyrimo ar atrankos procedūros. Ta procedūra taikoma net ir tais atvejais, kai viena iš šalių nepasinaudojo teise paskirti arbitrą, kurį reikia pakeisti, arba dalyvauti jį skiriant.
2. Kai arbitras keičiamas, procedūra atnaujinama nuo to etapo, kuriuo keičiamas arbitras nustoja eiti savo pareigas, nebent arbitražo teismas nusprendžia kitaip.

II.6 STRAIPSNIS

Atsakomybės netaikymas

Tiek, kiek leidžiama pagal taikytiną teisę, šalys atsisako bet kokių veiksmų prieš arbitrus dėl su arbitražu susijusių veiksmų ar neveikimo, išskyrus tyčinių pažeidimų ar didelio aplaidumo atvejus.

III SKYRIUS

ARBITRAŽO PROCEDŪRA

III.1 STRAIPSNIS

Bendrosios nuostatos

1. Arbitražo teismo sudarymo diena yra diena, kurią paskutinis arbitras sutiko būti paskirtas.
2. Arbitražo teismas užtikrina, kad šalims būtų taikomos vienodos sąlygos ir kad kiekvienai šaliai būtų suteikta pakankama galimybė tinkamu procedūrų etapu apginti savo teises ir pateikti savo argumentus. Arbitražo teismas procedūrą vykdo taip, kad būtų išvengta delsos ir bereikalingų išlaidų, taip pat būtų užtikrinta, kad šalių ginčas bus išspręstas.
3. Jei išklausęs šalis arbitražo teismas nenusprendžia kitaip, surengiamas jo posėdis.
4. Jei šalis arbitražo teismui siunčia komunikacinį pranešimą, ji tą pranešimą siunčia per Tarptautinį biurą, o jo kopiją tuo pačiu metu nusiunčia kitai šaliai. Tarptautinis biuras to pranešimo kopiją persiunčia kiekvienam arbitrai.

III.2 STRAIPSNIS

Arbitražo vieta

Arbitražo vieta yra Haga. Išskirtinėmis aplinkybėmis arbitražo teismas gali posėdžiauti bet kurioje kitoje, jo nuomone, tinkamoje vietoje.

III.3 STRAIPSNIS

Kalba

1. Arbitražo teismo procedūrų kalbos yra prancūzų ir anglų kalbos.
2. Arbitražo teismas gali nurodyti, kad visi prie ieškinio pareiškimo arba atsiliepimo į ieškinį pridėti dokumentai ir visi papildomi dokumentai, parengti procedūrų metu ir pateikti originalo kalba, būtų išversti į vieną iš procedūrų kalbų.

III.4 STRAIPSNIS

Ieškinio pareiškimas

1. Laikydamasis arbitražo teismo nustatyto termino, ieškovas atsakovui ir arbitražo teismui per Tarptautinį biurą atsiunčia savo rašytinį ieškinio pareiškimą. Ieškovas gali nuspręsti I.4 straipsnyje nurodytą pranešimą apie arbitražą laikyti ieškinio pareiškimu, jei jis taip pat atitinka visus šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatytus reikalavimus.

2. Ieškinio pareiškime pateikiama ši informacija:
 - a) I.4 straipsnio 3 dalies b–f punktuose nurodyta informacija;
 - b) išdėstomi faktai, kuriais grindžiamas ieškinys, ir
 - c) pateikiami teisiniai argumentai ieškiniui pagrįsti.
3. Prie ieškinio pareiškimo pridedami visi įmanomi ieškovo nurodyti dokumentai ir kiti įrodymai arba pateikiamos nuorodos į juos.

III.5 STRAIPSNIS

Atsiliepinimas į ieškinį

1. Laikydamasis arbitražo teismo nustatyto termino, atsakovas ieškovui ir arbitražo teismui per Tarptautinį biurą atsiunčia savo rašytinį atsiliepimą į ieškinį. Atsakovas gali nuspręsti I.5 straipsnyje nurodytą atsakymą į pranešimą apie arbitražą laikyti atsiliepimu į ieškinį, jei atsakymas į pranešimą apie arbitražą taip pat atitinka šio straipsnio 2 dalyje nustatytas sąlygas.
2. Atsiliepime į ieškinį atsakoma į ieškinio pareiškime pagal šio protokolo III.4 straipsnio 2 dalies a, b ir c punktus nurodytą informaciją. Prie atsiliepimo į ieškinį pridedami visi įmanomi atsakovo nurodyti dokumentai ir kiti įrodymai arba jame pateikiamos nuorodos į juos.

3. Atsiliepime į ieškinį arba, jei arbitražo teismas nusprendžia, kad aplinkybės pateisina delną, vėlesniame arbitražo procedūros etape atsakovas gali pareikšti priešieškinį su sąlyga, kad arbitražo teismas turi jurisdikciją jį nagrinėti.
4. Priešieškiniui taikomos III.4 straipsnio 2 ir 3 dalys.

III.6 STRAIPSNIS

Arbitražo teismo jurisdikcija

1. Arbitražo teismas sprendžia, ar jis turi jurisdikciją pagal Susitarimo 16 straipsnio 2 dalį arba 17 straipsnio 2 dalį.
2. Susitarimo 16 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais arbitražo teismas įgaliojamas nagrinėti pagal Susitarimo 16 straipsnio 1 dalį į Jungtinio komiteto darbotvarkę oficialiai įtrauktą klausimą, dėl kurio kilo prašomas išspręsti ginčas.
3. Susitarimo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais pagrindinę bylą nagrinėjęs arbitražo teismas įgaliojamas nagrinėti ginčijamų kompensacinių priemonių proporcingumą, įskaitant atvejus, kai tų priemonių visiškai ar iš dalies imtasi pagal dvišalį susitarimą, kuris yra įtrauktas į Susitarimo 3 straipsnio a punkte pateiktą susitarimų sąrašą.

4. Prieštaravimas, grindžiamas arbitražo teismo jurisdikcijos nebuvimu, pateikiamas ne vėliau kaip atsiliepime į ieškinį, o priešieškiniu atveju – atsiliepime į priešieškinį. Arbitrą paskyrusi arba jį skiriant dalyvavusi šalis nepraranda teisės pateikti tokį prieštaravimą. Prieštaravimas, grindžiamas tuo, kad nagrinėdamas ginčą arbitražo teismas viršytų savo įgaliojimus, pateikiamas iš karto, kai arbitražo procedūros metu iškyla klausimas, kurį nagrinėdamas arbitražo teismas, kaip įtariama, viršytų savo įgaliojimus. Bet kuriuo atveju arbitražo teismas gali leisti pateikti prieštaravimą pasibaigus nustatytam terminui, jei mano, kad jį pateikti vėluojama dėl pagrįstos priežasties.

5. Arbitražo teismas sprendimą dėl 4 dalyje nurodyto prieštaravimo gali priimti nagrinėdamas jį kaip klausimą, dėl kurio pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą, arba sprendime dėl bylos esmės.

III.7 STRAIPSNIS

Kiti rašytiniai dokumentai

Pasikonsultavęs su šalimis, arbitražo teismas nusprendžia, kokius kitus rašytinius dokumentus, be ieškinio pareiškimo ir atsiliepimo į ieškinį, šalys pateikia arba gali pateikti, ir nustato jų pateikimo terminą.

III.8 STRAIPSNIS

Terminai

1. Arbitražo teismo nustatytas rašytinių dokumentų, įskaitant ieškinio pareiškimą ir atsiliepimą į ieškinį, pateikimo terminas neviršija 90 dienų, nebent šalys susitaria kitaip.
2. Arbitražo teismas galutinį sprendimą priima per 12 mėnesių nuo jo sudarymo dienos. Susiklosčius itin sudėtingoms išskirtinėms aplinkybėms, arbitražo teismas gali šį laikotarpį pratęsti ne daugiau kaip trimis mėnesiais.
3. 1 ir 2 dalyse nustatyti terminai sutrumpinami perpus šiais atvejais:
 - a) ieškovo arba atsakovo prašymu, jei per 30 dienų nuo to prašymo pateikimo arbitražo teismas, išklausęs kitą šalį, nusprendžia, kad byla yra skubi,
 - b) Susitarimo 4 straipsnio 4 dalies c punkte ir 18 straipsnio 6 dalyje nurodytais atvejais;
 - c) Susitarimo 5 straipsnio 6 dalyje ir 18 straipsnio 7 dalyje nurodytais atvejais, jei Šveicarija nėra sudariusi konkrečioms šalims skirtų susitarimų, arba
 - d) jei taip susitaria šalys.

4. Susitarimo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais arbitražo teismas savo galutinį sprendimą priima per šešis mėnesius nuo dienos, kurią pagal Susitarimo 17 straipsnio 1 dalį buvo pranešta apie kompensacines priemones.

III.9 STRAIPSNIS

Laikinosios apsaugos priemonės

1. Susitarimo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais bet kuri šalis bet kuriuo arbitražo procedūros metu gali prašyti taikyti laikinąsias priemones – sustabdyti kompensacinių priemonių taikymą.
2. Pagal 1 dalį teikiamame prašyme nurodomas bylos dalykas, skubą patvirtinančios aplinkybės ir faktiniai bei teisiniai pagrindai, *prima facie* pagrindžiantys prašomų laikinųjų apsaugos priemonių taikymo būtinumą. Jame pateikiami visi turimi įrodymai ir pasiūlymai pateikti įrodymų, skirti laikinųjų apsaugos priemonių taikymui pagrįsti.
3. Šalis, prašanti taikyti laikinąsias apsaugos priemones, savo rašytinį prašymą nusiunčia kitai šaliai ir arbitražo teismui per Tarptautinį biurą. Arbitražo teismas nustato trumpą terminą, per kurį ta kita šalis gali pateikti rašytines arba žodines pastabas.

4. Arbitražo teismas per vieną mėnesį nuo 1 dalyje nurodyto prašymo pateikimo priima sprendimą dėl ginčijamų kompensacinių priemonių taikymo sustabdymo, jeigu tenkinamos šios sąlygos:

- a) arbitražo teismą *prima facie* tenkina šalies, prašančios taikyti laikinąsias apsaugos priemones, prašyme nurodyta bylos esmė;
- b) arbitražo teismas mano, kad, kol jis priims galutinį sprendimą, laikinąsias apsaugos priemones taikyti prašanti šalis patirs didelę ir nepataisomą žalą, jei kompensacinių priemonių taikymas nebus sustabdytas, ir
- c) žala, kurią laikinąsias apsaugos priemones taikyti prašančiai šaliai padarytų nedelsiamas ginčijamų kompensacinių priemonių taikymas, nusveria interesą nedelsiant ir veiksmingai taikyti tas priemones.

5. Pagal 4 dalį priimto arbitražo teismo sprendimo poveikis yra tik laikinas ir tas sprendimas nedaro poveikio arbitražo teismo sprendimui dėl bylos esmės.

6. Sustabdymas baigia galioti, kai pagal Susitarimo 17 straipsnio 2 dalį priimamas galutinis sprendimas, išskyrus atvejus, kai pagal šio straipsnio 4 dalį priimtu arbitražo teismo sprendimu nustatoma ankstesnė sustabdymo pabaigos data.

7. Kad būtų išvengta abejonių, taikant šį straipsnį suprantama, kad, vertindamas atitinkamus šalies, prašančios taikyti laikinąsias apsaugos priemones, ir kitos šalies interesus, arbitražo teismas atsižvelgia į šalių ekonominės veiklos vykdytojų ir asmenų interesus, tačiau tai nereiškia, kad tokiems ekonominės veiklos vykdytojams ar asmenims suteikiama kokių nors teisių arbitražo teisme.

III.10 STRAIPSNIS

Įrodymai

1. Kiekviena šalis pateikia faktų, kuriais grindžia savo ieškinį arba atsiliepimą į ieškinį, įrodymus.
2. Šalies prašymu arba savo iniciatyva arbitražo teismas gali prašyti šalių pateikti susijusią informaciją, kurią laiko būtina ir tinkama. Arbitražo teismas nustato terminą, per kurį šalys turi atsakyti į jo prašymą.
3. Šalies prašymu arba savo iniciatyva arbitražo teismas gali prašyti bet kokio kito šaltinio pateikti informaciją, kurią laiko tinkama. Kai taikytina, arbitražo teismas taip pat gali prašyti ekspertų nuomonės, laikydamasis šalių sutartų sąlygų, jei mano, kad tai tikslinga.
4. Arbitražo teismo pagal šį straipsnį gauta informacija pateikiama šalims, ir jos gali dėl tos informacijos pateikti arbitražo teismui pastabų.

5. Paprašęs kitos šalies nuomonės, arbitražo teismas imasi tinkamų priemonių, kad išspręstų visus šalies iškeltus klausimus, susijusius su asmens duomenų apsauga, profesine paslaptimi ir teisėtais konfidencialumo interesais.
6. Arbitražo teismas sprendžia dėl pateiktų įrodymų priimtinumą, svarbos ir pagrįstumo.

III.11 STRAIPSNIS

Posėdžiai

1. Jei turi būti rengiamas posėdis, arbitražo teismas, pasikonsultavęs su šalimis, pakankamai iš anksto joms praneša posėdžio datą, laiką ir vietą.
2. Posėdis yra viešas, išskyrus atvejus, kai arbitražo teismas savo iniciatyva arba šalių prašymu dėl svarbių priežasčių nusprendžia kitaip.
3. Kiekvieno posėdžio protokolą parengia ir pasirašo arbitražo teismo pirmininkas. Tik toks protokolas yra autentiškas.
4. Arbitražo teismas gali nuspręsti surengti virtualų posėdį, laikydamasis Tarptautinio biuro praktikos. Šalys apie šią praktiką informuojamos laiku. Tokiais atvejais *mutatis mutandis* taikomos 1 ir 3 dalys.

III.12 STRAIPSNIS

Nepateikimas arba neatvykimas

1. Jei per šiame protokole arba arbitražo teismo nustatytą terminą ieškovas, nenurodęs pakankamai pagrįstos priežasties, nepateikia savo ieškinio pareiškimo, arbitražo teismas nurodo nebetęsti arbitražo procedūros, išskyrus tuo atveju, jei yra neišspręstų klausimų, dėl kurių gali prireikti priimti sprendimą, ir jei arbitražo teismas mano, kad tai tikslinga.

Jeigu per šiame protokole arba arbitražo teismo nustatytą terminą atsakovas, nenurodęs pakankamai pagrįstos priežasties, nepateikia atsakymo į pranešimą apie arbitražą arba atsiliepimo į ieškinį, arbitražo teismas nurodo tęsti procedūrą, tačiau toks nepateikimas savaime nelaikomas ieškovo pateiktų kaltinimų pripažinimu.

Antra pastraipa taikoma ir tuo atveju, kai ieškovas nepateikia atsiliepimo į priešieškinį.

2. Jei šalis, deramai pašaukta į posėdį pagal III.11 straipsnio 1 dalį, į jį neatvyksta ir nenurodo pakankamai pagrįstos neatvykimo priežasties, arbitražo teismas gali tęsti arbitražą.

3. Jei šalis, kurios arbitražo teismas deramai paprašė pateikti papildomų įrodymų, to nepadaro per nustatytą terminą ir nenurodo pakankamai pagrįstos nepateikimo priežasties, arbitražo teismas gali priimti sprendimą remdamasis turimais įrodymais.

III.13 STRAIPSNIS

Procedūros pabaiga

1. Jeigu įrodoma, kad šalims buvo suteikta pakankama galimybė pateikti savo argumentus, arbitražo teismas gali paskelbti, kad procedūra baigta.
2. Jei arbitražo teismas mano, kad tai būtina dėl išskirtinių aplinkybių, prieš priimdamas sprendimą jis gali savo iniciatyva arba šalies prašymu bet kuriuo metu nuspręsti procedūrą atnaujinti.

IV SKYRIUS

SPRENDIMAS

IV.1 STRAIPSNIS

Sprendimai

Arbitražo teismas stengiasi sprendimus priimti bendru sutarimu. Tačiau jei paaiškėja, kad sprendimo bendru sutarimu priimti neįmanoma, arbitražo teismas jį priima arbitrų balsų dauguma.

IV.2 STRAIPSNIS

Arbitražo teismo sprendimo forma ir poveikis

1. Arbitražo teismas gali priimti atskirus sprendimus įvairiais klausimais skirtingu metu.
2. Jo sprendimai įforminami raštu ir juose nurodomi motyvai, kuriais jie grindžiami. Jie yra galutiniai ir privalomi šalims.
3. Arbitražo teismo sprendimą pasirašo arbitrai, jame nurodoma jo priėmimo data ir arbitražo vieta. Arbitrų pasirašyto sprendimo kopiją šalims perduoda Tarptautinis biuras.
4. Tarptautinis biuras arbitražo teismo sprendimą paskelbia viešai.

Arbitražo teismo sprendimą Tarptautinis biuras viešai skelbia laikydamasis atitinkamų asmens duomenų, profesinės paslapties ir teisėtų konfidencialumo interesų apsaugos taisyklių.

Antroje pastraipoje nurodytos taisyklės yra vienodos visiems su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, dvišaliams susitarimams, taip pat Susitarimui dėl sveikatos, Susitarimui dėl prekybos žemės ūkio produktais ir Susitarimui dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo. Jungtinis komitetas tas taisykles savo sprendimu patvirtina ir atnaujina Susitarimo taikymo tikslais.

5. Visus arbitražo teismo sprendimus šalys įvykdo nedelsdamos.

6. Susitarimo 16 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais, arbitražo teismas, gavęs šalių nuomonę ir atsižvelgdamas į šalių vidaus procedūras, sprendime dėl bylos esmės nustato pagrįstą terminą, per kurį jo sprendimas turi būti įvykdytas pagal Susitarimo 16 straipsnio 5 dalį.

IV.3 STRAIPSNIS

Taikytina teisė, aiškinimo taisyklės, tarpininkas

1. Taikytiną teisę sudaro Susitarimas, taip pat tarptautinės teisės, taikomos šalims išaiškinant sutartis, normos ir principai.
2. Ankstesni ginčų sprendimo įstaigos sprendimai dėl pagal Susitarimo 17 straipsnio 1 dalyje nurodytą kitą dvišalį susitarimą taikomų kompensacinių priemonių proporcingumo arbitražo teismui yra privalomi.
3. Arbitražo teismui neleidžiama priimti sprendimo kaip tarpininkui arba *ex aequo et bono*.

IV.4 STRAIPSNIS

Abiem pusėms priimtinas sprendimas arba kitos procedūros užbaigimo priežastys

1. Šalys gali bet kuriuo metu susitarti dėl abiem pusėms priimtino jų ginčo sprendimo. Apie tokį sprendimą jos kartu praneša arbitražo teismui. Jeigu sprendimą reikia patvirtinti pagal kurios nors šalies atitinkamas vidaus procedūras, pranešime nurodomas toks reikalavimas ir arbitražo procedūra sustabdoma. Jeigu tokio patvirtinimo nereikia arba kai pranešama, kad tokios vidaus procedūros atliktos, arbitražo procedūra užbaigiama.
2. Jeigu vykstant procedūrai ieškovas raštu informuoja arbitražo teismą, kad procedūros tęsti nebepageidauja, ir jeigu tą dieną, kurią arbitražo teismas gavo tą pranešimą, atsakovas dar nesiėmė jokių su šia procedūra susijusių veiksmų, arbitražo teismas priima nutartį, kurioje oficialiai užfiksuojamas procedūros užbaigimas. Arbitražo teismas priima sprendimą dėl išlaidų, kurias turi padengti ieškovas, jei tai atrodo pateisinama atsižvelgiant į tos šalies elgesį.
3. Jei prieš priimdamas sprendimą arbitražo teismas padaro išvadą, kad procedūrą tęsti beprasmiška arba jos tęsti neįmanoma dėl kitos priežasties, nei nurodyta 1 ir 2 dalyse, jis informuoja šalis apie savo ketinimą priimti nutartį užbaigti procedūrą.

Pirma pastraipa netaikoma, jei yra neišspręstų klausimų, dėl kurių gali prireikti priimti sprendimą, ir jei arbitražo teismas nusprendžia, kad tai tikslinga.

4. Arbitražo teismas pateikia šalims arbitrų pasirašytos nutarties užbaigti arbitražo procedūrą arba arbitrų pasirašyto šalių susitarimu priimto sprendimo kopiją. Šalių susitarimu priimamiems arbitražo sprendimams taikomos IV.2 straipsnio 2–5 dalys.

IV.5 STRAIPSNIS

Arbitražo teismo sprendimo pataisos

1. Per 30 dienų nuo arbitražo teismo sprendimo gavimo dienos šalis gali paprašyti arbitražo teismo, kad jis savo sprendimo tekste pataisytų skaičiavimo, korektūros, tipografines arba panašaus pobūdžio klaidas ar praleidimus, – tuo tikslu ji kitai šaliai ir arbitražo teismui išsiuncia pranešimą per Tarptautinį biurą. Jei arbitražo teismas mano, kad toks prašymas yra pagrįstas, jis tokias pataisas atlieka per 45 dienas nuo prašymo gavimo. Gavus prašymą IV.2 straipsnio 6 dalyje nustatytas terminas nesustabdomas.
2. Arbitražo teismas per 30 dienų nuo pranešimo apie savo sprendimą 1 dalyje nurodytas pataisas gali atlikti savo iniciatyva.
3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos pataisos atliekamos raštu ir yra neatskiriama sprendimo dalis. Taikomos IV.2 straipsnio 2–5 dalys.

IV.6 STRAIPSNIS

Arbitrų honorarai

1. IV.7 straipsnyje nurodyti honorarai turi būti pagrįsti, atsižvelgiant į bylos sudėtingumą, arbitrų jai skirtą laiką ir visas kitas svarbias aplinkybes.
2. Parengiamas ir prireikus atnaujinamas sąrašas, kuriame nurodomos dienos kompensacijos ir didžiausias bei mažiausias valandų skaičius, bendras visiems su vidaus rinka susijusių sričių, kuriose veikia Šveicarija, dvišaliams susitarimams, taip pat Susitarimui dėl sveikatos, Susitarimui dėl prekybos žemės ūkio produktais ir Susitarimui dėl Šveicarijos reguliaraus finansinio įnašo. Jungtinis komitetas tą sąrašą savo sprendimu patvirtina ir atnaujina Susitarimo taikymo tikslais.

IV.7 STRAIPSNIS

Išlaidos

1. Kiekviena šalis padengia savo išlaidas ir pusę arbitražo teismo išlaidų.
2. Arbitražo teismas savo išlaidas nustato sprendime dėl bylos esmės. Šias išlaidas sudaro tik:
 - a) arbitrų honorarai, kurie nurodomi atskirai kiekvienam arbitrai ir kuriuos nustato pats arbitražo teismas pagal IV.6 straipsnį;

- b) arbitrų patirtos kelionių ir kitos išlaidos ir
 - c) Tarptautiniam biurui mokami mokesčiai ir jo išlaidos.
3. 2 dalyje nurodytos išlaidos turi būti pagrįstos, atsižvelgiant į ginčo sumą, ginčo sudėtingumą, arbitrų bei arbitražo teismo paskirtų ekspertų jam skirtą laiką ir visas kitas svarbias aplinkybes.

IV.8 STRAIPSNIS

Išlaidoms padengti įnešama suma

1. Arbitražo pradžioje Tarptautinis biuras gali paprašyti, kad kiekviena šalis įneštų vienodą sumą, kuri laikoma IV.7 straipsnio 2 dalyje nurodytų išlaidų avansiniu apmokėjimu.
2. Vykstant arbitražo procedūrai, Tarptautinis biuras gali paprašyti, kad šalys, be 1 dalyje nurodytų sumų, įneštų papildomas sumas.
3. Visos sumos, kurias šalys įneša pagal šį straipsnį, perduamos Tarptautiniam biurui, o šis jas išmoka faktiškai patirtoms išlaidoms, visų pirma įskaitant arbitrų honorarus ir Tarptautiniam biurui mokamus mokesčius, padengti.

V SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

V.1 STRAIPSNIS

Pakeitimai

Jungtinis komitetas savo sprendimu gali priimti šio protokolo pakeitimus.